

Nei til rasistiske uttrykk på offentlige steder og skilting

Fornorskingspolitikken som politisk program rettet mot samer, kvener og skogfinner ble utviklet fra 1852 og fram mot 1900, hvor blant annet rasetenkning ble lagt til grunn. Stortinget etablerte i 1851 Finnefondet som egen post på statsbudsjettet for å finansiere ulike typer tiltak i skole og kirke; de samfunnssektorene fornorskingspolitikken særlig var rettet mot. Det politiske målet var et språkskifte til norsk og full assimilasjon av samer og kvener.

Begrepet “same” kommer fra betegnelsen samene bruker om seg selv på samiske språk. “Samer” er fellesbetegnelsen som benyttes i dag av gruppen selv, internasjonalt og av myndighetene i Norge. Allerede i 1921 vedtok det samiske landsmøtet i Trondheim/ Tråante å ta benevnelsen i bruk og ønsket en lovfesting. Bakgrunnen var blant annet at rasetenkning og negative holdninger til samer ble gjenspeilet i måten begrepet “lapp” ble brukt om samer: Samene ble ansett for å være av en laverestående rase.

Samer har lang erfaring med at egen historie har blitt definert og fortalt av andre. Dette gjenspeiler også opplevelsen av det skjeve maktforholdet mellom samer og majoritetssamfunnet gjennom historien, noe som er grundig dokumentert i sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. I rapporten peker kommisjonen på at et kunnskapsløft om samer og om fornorskingshistorien er nødvendig, og at offentlig sektor har et særlig ansvar her.

Lappeleiren er et stedsnavn i Bergen, oppgitt i Kartverket, hvor samer i 1897 ble stilt ut i regi av Bergen turistforening, og stedsnavnet har blitt igjen etter denne utstillingen. På posthustomten i Bergen, hvor kjøpesenteret Xhibition står i dag, ble en gruppe Røros-samer plassert i anledning landsutstillingen 1928.

Kunstner Katarina Dorothea Isaksen har nylig presentert Lydverket «Meacchehallan // Skogen forteller» ved Galleri 3.14, som forteller historien om Lappeleiren og samer som ble utstilt i Bergen. I arbeidet med utstillingen har kunstneren erfart det vanskelig å få informasjon fra Bergen kommune, blant annet om bruken av begrepet “lapp” som stedsnavn i “Lappeleiren”. De har også oppgitt feilinformasjon, som at det var snakk om én familie som ble utstilt. Noe det ikke var, det var flere familier det var snakk om.

Bystyrerepresentant i Bergen, Eira Vilde Martinsen Garrido (SV) fremmet et representantforslag om saken i Bergen bystyret sitt møte 29.04.2025. I svaret til representantforslaget sies dette:

“Når det gjelder forslaget punkt 4 om å se nærmere på bruken av rasistiske uttrykk på offentlige skilt, særlig knyttet til «Lappeleiren», mener byrådet at man skal ha svært høy terskel for å endre stedsnavn med historisk opprinnelse og som er innarbeidet i lokalmiljøet. Sett med dagens øyne fremstår åpenbart navnet «Lappeleiren» som upassende, men navnet har likevel en viktig historieformidlende funksjon, og byrådet er derfor skeptisk til å endre navnet. Byrådet er imidlertid positiv til å, som representanten foreslår, bidra med historisk kontekst, for eksempel gjennom skilting.”

Vestland SV tar avstand fra bruken av rasistiske uttrykk på offentlige skilt.

Begrepet «lapp» er i dag for mange samer et skjellsord. I befolkningen generelt er det dessverre lav grad av bevissthet rundt at "lapp" er en negativ betegnelse. At «Lappeleiren» fortsatt er en offentlig betegnelse og plass kan derfor bidra til å forsterke, eller i verste fall reproducere uvitenhet og negative holdninger.

Vestland SV mener Bergen har et ansvar for å rydde opp i offentlige stedsnavn og ta nødvendige skritt for å anerkjenne samisk tilstedeværelse – historisk, kulturelt og språklig. Dette innebærer å vurdere hvordan man best kan gi historisk kontekst og bidra til opplyst formidling av samisk historie i Bergen.

Vestland SV ønsker å jobbe for at historien formidles, ikke usynliggjøres, gjennom å engasjere det samiske miljøet i Bergen for å finne et passende navn å erstatte "Lappeleiren" med.